

ФРАГМЕНТАРНІСТЬ НОВИННОЇ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ ЯК ФАКТОР, ЩО УСКЛАДНЮЄ ЇЇ РОЗУМІННЯ

Наталія Акімова

кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи,
Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету,
вул. Колхозна, 73, м. Кіровоград, Україна, 25000
natasha-shadow@rambler.ru

АНОТАЦІЯ. У статті представлено дослідження специфіки фрагментарності у процесі новинної інтернет-комунікації, впливу уривчастих текстів на стиль мовлення та мислення читачів. Для цього використані методи узагальнення, аналізу та синтезу; описовий метод, лінгвокультурний та концептуальний аналіз тексту, моделювання, метод семантичних і прагматичних інтерпретацій, контекстне спостереження та порівняльний аналіз. Надано дефініції фрагментарності, наведені приклади з найбільш популярних новинних сайтів укрнету (Корреспондент.net) та рунету (РосБизнесКонсалтинг). Фрагментарність розуміється як поширення обірваних текстів. Вона простежується в механічному поєднанні у певному анонсі зовсім різної інформації, об'єднаної лише імпліцитним замислом автора, провокуючи потрібні йому асоціативні зв'язки, оцінки та конотації. Також у статті проаналізовано, яким чином ця риса ускладнює розуміння текстів новин, які вона зумовлює психологічні та нейролінгвістичні труднощі, які психолінгвістичні механізми задіяно у процесі розуміння таких новинних анонсів. Змодельовано процес розуміння фрагментарності на прикладі трьох новинних анонсів, що аналізуються у статті. Зазначено, що при цьому порушується традиційний комунікативний кодекс та відбувається маніпулювання свідомістю читачів, структурування та підміна цінностей. Користувач несвідомо звертає увагу на такі тексти, мимовільно їх запам'ятовує і потім використовує як кліше або моделі у власному мовленні. У свою чергу, зміна мовленнєвої поведінки призводить до зміни способу мислення і розуміння реальності. Дослідження здійснюється в контексті теорії девіантних мовленнєвих одиниць, досягнень сучасної лінгвістики, зокрема інтернет-лінгвістики, когнітивістики, а також психології та нейронауки.

Ключові слова: інтернет-новина, інтернет-комунікація, мова інтернету, фрагментарність, розуміння, інтерпретація, девіантна мовленнєва одиниця, психолінгвістика, нейролінгвістика, інтернет-лінгвістика.

Вступ

Інтернет набуває все більшого значення для сучасної людини, перетворюючись на основне джерело інформації, а іноді – й комунікації. Між тим спілкування в інтернеті має низку специфічних особливостей, що несвідомо засвоюються комунікантами та переносяться з віртуального середовища у реальне. Таким чином, інтернет-комунікація формує специфічний стиль мовлення, що стає провідним у мові епохи. Проте детально описати цей стиль поки що не вдається. Однією з його характерних рис є фрагментарність. Ця риса неодноразово згадується у роботах дослідників інтернет-комунікації, зокрема О.В. Дєдової, О.Ю. Дьякової, П.І. Сергієнко та ін., проте детального аналізу поки що не представлено.

Мета статті полягає у дослідженні специфіки фрагментарності в процесі новинної інтернет-комунікації, її впливу на стиль мовлення та мислення читачів.

Методи та методики дослідження

У процесі дослідження використано такі методи, як-от: узагальнення, аналіз та синтез – для підготовки теоретичної бази дослідження; описовий метод (прийоми логіко-психологічних й опозиційних інтерпретацій, словникової дефініції, компонентного аналізу та ін.) – для збору та аналізу мовного матеріалу; лінгвокультурний (контекстуально-інтерпретаційного аналізу, позалінгвістичних і лінгвокультурних коментарів) та концептуальний аналізу тексту (визначення змістовної структури, виокремлення ключових слів) – для класифікації відібраних мовних фактів; моделювання – для побудови схем розуміння тексту сайтів новин; методу семантичних і прагматичних інтерпретацій, що припускає комплексне тлумачення сенсу висловлювань на основі широкого контексту електронної ситуації; контекстного спостереження; порівняльний аналіз – для зіставлення результатів дослідження сайтів українською та російською мовами.

Обговорення результатів дослідження

Фрагментарність – це поширення уривків текстів (Дєдова, 2006; Сергієнко, 2009: 19). Вона простежується в механічному поєднанні у певному анонсі зовсім різної інформації, об'єднаної лише імпліцитним замислом автора. Наприклад: **«Жореспондент:**

Веселі картинки. Лист із США» (Кореспондент.net 7.10.2012). Девіантність цього тексту відчутна ще на етапі рецесії, тексти виглядають занадто лаконічними. У процесі інтерпретації тлумачити окремо всі текстові доміанти досить легко, а от пов'язати їх між собою вже складніше. Для цього реципієнт має задіяти механізм ймовірнісного прогнозування. Оскільки з граматичної точки зору фрагментарність підтримується односкладними реченнями, що не дають достатньо інформації для трактування, то процес інтерпретації позначиться посиленою активацією зони Брока та нижніх тим'яних ділянок внаслідок кросмодального абстрагування. Декодування повідомлення передбачає креативне мислення (а значить й участь правої півкулі). Можливі також різноманітні асоціативні зв'язки, що зумовлені участю механізму апперцепції та активацією скроневих ділянок, наприклад, спроби встановлення семантичного зв'язку між фрагментами *«Веселі картинки»* та *«Лист із США»* як відношення частини до цілого (чи то лист із США – це одна з веселих картинок, чи навпаки, цей лист містить веселі картинки тощо). Читачеві також потрібно врахувати ймовірні переносні значення вислову «веселі картинки» та можливу омонімічність лексеми «лист». Визначення експресивного змісту теж становить складнощі, отже емоційна ідентифікація малоімовірна. В анонсі, окрім фрагментарності, відобразилися такі риси новинної інтернет-комунікації як презентативність (телеграфна манера повідомлення привертає увагу), колективне співавторство та співредагування (перша частина повідомлення *«Кореспондент»* сприймається як джерело інформації, хоча й дивно, що новинний сайт «Кореспондент» цитує однойменний ресурс або самого себе). Це призвело до порушення максим повноти інформації, релевантності, манери. Такий формат подання новини привертає увагу, викликає питання, збуджує увагу і поміж цим відволікає увагу від подальшої інформації, перевантажує мозок. Але цей текст не повідомляє нової інформації, він містить лише натяки та уривки, що не мають сенсу без використання гіперпосилання, отже, не збагачує досвід читача, а тільки сприяє популяризації сайту, збільшенню рейтингу за рахунок використаних гіперпосилань. Користувач у цьому випадку виступає не як клієнт, а лише як інструмент покращення статистики відвідуваності, чим порушується не лише комунікативний кодекс, а традиції спілкування.

Подібні тексти трапляються і на російських сайтах: *«Техника: Обзор трекера Garmin GTU 10: куда ездит ваш супруг после работы?»* (РБК 11.09.12). Зовнішня форма повідомлення провокує труднощі ще на етапі рецепції через змішування латиниці та кирилиці. На етапі інтерпретації девіантність розуміння пов'язана з низкою текстових доміант, зокрема «трекер» – маловідомий неологізм, *«Garmin»* – іншомовне вкраплення, *«GTU 10»* – непоширена аббревіатура. Акцентовані елементи є недостатніми девіантними мовленнєвими одиницями, для їх тлумачення реципієнт має задіяти механізми еквівалентних замінів та ймовірного прогнозування (хоча певно без словників та довідкових ресурсів їх декодувати все ж буде складно, і, скоріше за все, користувач обере найпростіший для себе та найвигідніший для продуцента шлях – скористається гіперпосиланням). Інші елементи вислову хоча й представлені загальноновживаними лексемами, але незрозумілі через те, що погано узгоджуються між собою *«Техника: Обзор ...: куда ездит ваш супруг после работы?»*. Встановити безпосередній зв'язок між оглядом техніки та місцем дозвілля чоловіка не вдається, тому читач має домислити невістачаючі елементи, скориставшись механізмом ймовірного прогнозування (тоді вторинний текст буде виглядати приблизно так: «огляд технічної новинки, що дозволяє слідкувати за чоловіком») або апперцепції (вторинний текст певно матиме такий вигляд: «після роботи чоловік іноді їздить по магазинах техніки, розглядаючи новинки»). Оскільки анонс експресивно нейтральний, то емоційна ідентифікація не становить труднощів. В аналізованому повідомленні представлені такі риси новинної інтернет-комунікації: гібридність (латинізовані вкраплення *Garmin GTU* у кириличний текст), проникність та насиченість неологізмами (вживання нового терміна «трекер»), презентативність (використання риторичного питання для привернення уваги аудиторії), фрагментарність (штучне поєднання першої та другої частин тексту), використання специфічних скорочень (аббревіатура *«GTU 10»* певно є назвою моделі), персоналізація (новина орієнтована на частину аудиторії, що цікавиться технічними новинками, а також на тих, хто має потребу за кимось стежити). Такий акт спілкування порушує низку максимум комунікативного кодексу щодо повноти та якості інформації, релевантності та манери. Цей анонс є скоріше

рекламою, ніж новиною, його мета не стільки інформування, скільки створення попиту на оголошений гаджет, отже розміщення його на новинному порталі навіть у розділі технічних новин не зовсім коректне. Цей текст є відображенням тенденції відкритої та прихованої реклами різних технічних пристроїв на сайтах новин, проте такі новини змінюють мовну свідомість і впливають на систему цінностей. Про технічні інновації розповідають поруч із суспільно важливими новинами, через що складається враження, що смартфони та інші гаджети мають відігравати неабияке значення у нашому житті, мати планшет не менш важливо, ніж знати прізвище президента. Разом з новими словами (назвами гаджетів) через мовну свідомість засвоюються й викривлені цінності, що сучасній людині потрібно знати англійську, хоча б на рівні назв гаджетів; шпигувати за членами родини – нормально, якщо маєш відповідний пристрій, тощо.

Іноді автори новин інтенційно використовують фрагментарність, провокуючи потрібні їм асоціативні зв'язки, наприклад: *«Підсумки 17 березня: Знесення Леніна, Порошенко в Брюсселі»* (Корреспондент.net 30.03.16). Неузгодженість цього тексту відчутна на етапі рецепції, проте її причини можна встановити лише на наступному етапі – у процесі інтерпретації. Тлумачення окремих текстових домінант не викликає труднощів, питання виникають щодо особливостей пунктуації та семантичного зв'язку між частинами повідомлення, для їх вирішення потрібна посилена активація зони Брока, тім'яних та лобних ділянок за участю механізму ймовірнісного прогнозування. Написання слова «Знесення» з великої літери після двокрапки натякає, що автор хоче акцентувати цю частину повідомлення, повернути до неї увагу. Також граматично необґрунтованою виглядає кома між другою та третьою частиною речення, що сприяє враженню, нібито йдеться про звичайний перелік. З таким тлумаченням не може погодитися дорсолатеральна кора, яка має встановити план, структуру тексту. Другий фрагмент «Знесення Леніна» потребує додаткових інтелектуальних зусиль, оскільки названі лексеми не узгоджуються між собою, за допомогою механізму апперцепції реципієнт має відновити інформаційну лауну, усвідомлюючи синтаксичні обмеження на сполучення слова «знесення», результатом чого стане відтворення пропущеної лексеми «пам'ятника» у вторинному тексті «знесення пам'ятника Леніну».

У третьому фрагменті відсутній предикат, що також дає підстави для виникнення варіантів трактування, текст сприймається як обірваний. В аналізованому анонсі позначилися такі риси новинної інтернет-комунікації як проникність (елементів розмовного стилю у публіцистичний, що відобразилася у пропусках слів), презентативність (привернення уваги за допомогою телеграфного стилю повідомлення), фрагментарність, недотримання мовних норм (пунктуаційні порушення). При цьому порушено деякі максими комунікативного кодексу, зокрема щодо повноти та якості інформації, релевантності, манери. Під заголовком «Підсумки 17 березня:» подано лише дві новини, що викликає питання: «Невже більше нічого важливого 17 березня не трапилось?». Певно, що були й інші події. Можливо такою формою автор натякає, що ці дві – найважливіші. Малоімовірно. Скоріше за все подібне дивне поєднання продуцент використовує з метою зіставлення, провокуючи встановлення асоціативних зв'язків між названими подіями у мовній свідомості читача. У такому випадку початковим результатом кросмодального абстрагування може слугувати вторинний текст «Знесення пам'ятника Леніну у той час, коли Порошенко був у Брюсселі». Далі можливі два варіанти емоційної ідентифікації на основі схвалення («Пам'ятник знесли доки президент був зайнятий у Брюсселі, інакше він би не допустив цього») або засудження («Пам'ятник знесли, а Порошенко, щоб не вважатися причетним до цього, у цей час був у Брюсселі» і под.). Проте подальші асоціативні зв'язки передбачають більш глибокі варіанти інтерпретування, що містять прихований маніпулятивний потенціал. Зокрема, за допомогою аналогії (на основі спільних сем «лідер країни») вставляється зв'язок: «Леніна знесли, а Порошенка ще ні, оскільки він у Брюсселі» та подібні. На рівні емоційної ідентифікації на імідж Порошенка переносяться негативні конотації з образу Леніна, що послаблює авторитет українського лідера, сприяє розповсюдження мема відносно хиткості його влади (метафора знесеного пам'ятника) і може стати підставою інформаційної революції.

Висновки

Отже, фрагментарність є поширеною рисою новинної інтернет-комунікації, вона ускладнює розуміння тексту і, як правило, є засобом мовленнєвих маніпуляцій. Користувач несвідомо

звертає увагу на такі тексти, мимовільно їх запам'ятовує і потім використовує як кліше або моделі у власному мовленні. У свою чергу зміна мовленнєвої поведінки призводить до зміни способу мислення і розуміння реальності.

Література:

- Акімова, Н.В. (2016). Мовленнєві девіації у мові українських інтернет-ЗМІ: тенденція мови епохи чи засіб маніпулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mentalist-2016.blogspot.com/p/blog-page_49.html
- Дедова, О.В. (2006). Лінгвoseмiотический анализ электронного гипертекста : (на материале русскоязычного Интернета) : дисс. на соискание уч. степени доктора филологических наук : спец. 10.02.01 «Русский язык», 10.02.19 «Теория языка» [Электронный ресурс] / О.В. Дедова. – М. – Режим доступа: <http://www.disscat.com>
- Корреспондент.net – Останні новини України та світу. Корреспондент.net – свіжі новини дня [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://korrespondent.net/>
- РБК – РосБизнесКонсалтинг - новости, акции, курсы валют, погода, доллар, евро [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rbc.ru/>
- Сергиенко, П.И. (2009). Лінгвокогнитивные особенности электронного гипертекста (на материале английского языка) : автореф. на соискание уч. степени кандидата филологических наук : спец. 10.02.04 – «Германские языки» / П.И. Сергиенко. – Москва, 2009. – 22 с.

References:

- Akimova, N. (2016). *Movlennjevi deviacii u movi ukraïnkikh internet-ZMI: tendencija movi epohi chi zasib manipuljuvannja [Speech deviation in the language of Ukrainian online media: the tendency of epoch's language or means of manipulation]*. Retrieved from http://mentalist-2016.blogspot.com/p/blog-page_49.html [in Ukrainian].
- Dedova, O.V. (2006). *Lingvosemioticheski janaliz jelektronnogo giperteksta : (namateriale russkojazychnogo Interneta) [Linguasemeiotic analysis of the electron hypertext: (based on runet)]. Extended abstract of Doctor's thesis. Moscow: MGU [in Russian]*.
- Korrespondent.net – Ostanni novini Ukraïni ta svitu. Korrespondent.net – svizhi novini dnja. [Latest news from Ukraine and the world. Korrespondent.net – fresh news of the day]. *ua.korrespondent.net*. Retrieved from <http://ua.korrespondent.net> [in Ukrainian].
- RBK – RosBusinessKonsalting – novosti, akcii, kursyvaljut, pogoda, dollar, euro [RosBusinessConsulting–News, Stocks, Exchange rate, weather, dollar, euro] *www.rbc.ru*. Retrieved from <http://www.rbc.ru/> [in Russian].
- Sergienko, P.I. (2009). *Lingvokognitivnye osobennostij elektronnoho giperteksta (namateriale anglijskogo jazyka) [Linguacognitive features of electron hypertext (based on English)] Extended abstract of candidate's thesis. Moscow: MGU [in Russian]*.
-

ФРАГМЕНТАРНОСТЬ НОВОСТНОЙ ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИИ КАК ФАКТОР, УСЛОЖНЯЮЩИЙ ЕЁ ПОНИМАНИЕ

Наталья Акимова

кандидат филологических наук, доцент кафедры социальной работы,
Кировоградский институт государственного и муниципального управления
Классического частного университета,
ул. Колхозная 73, г. Кировоград, Украина, 25000
natasha-shadow@rambler.ru

АННОТАЦИЯ. В статье представлено исследование специфики фрагментарности в процессе новостной интернет-коммуникации, ее влияния на стиль речи и мышления читателей. Для этого использованы методы обобщения, анализа и синтеза; описательный, лингвокультурного и концептуального анализа текста, моделирование, метод семантических и прагматических интерпретаций, контекстное наблюдения и сравнительный анализ. Предоставлено дефиниции фрагментарности, приведены примеры из наиболее популярных новостных сайтов украинета (Корреспондент.net) и рунета (РосБизнесКонсалтинг). Фрагментарность понимается как использование обрывков текстов. Она прослеживается в механическом соединении в определенном анонсе совершенно разной информации, объединенной лишь имплицитным замыслом автора, провоцируя нужные ему ассоциативные связи, оценки и коннотации. Также в статье проанализировано, каким образом эта черта усложняет понимание текстов новостей, какие она вызывает психологические и нейролингвистические трудности, какие психолингвистические механизмы задействованы в процессе понимания таких новостных анонсов. Смоделирован процесс понимания фрагментарности на примере трех новостных анонсов, анализируемых в статье. Отмечено, что при этом нарушается традиционный коммуникативный кодекс и происходит манипулирование сознанием читателей, структурирование и подмена ценностей. Пользователь бессознательно обращает внимание на такие тексты, невольно их запоминает и использует как клише и модели в собственной речи. В свою очередь, изменение речевого поведения приводит к изменению образа мышления и понимания реальности. Исследование осуществляется в контексте теории девиантных речевых единиц, достижений современной лингвистики, в частности интернет-лингвистики, когнитивистики, а также психологии и нейронауки.

Ключевые слова: интернет-новость, интернет-коммуникация, язык интернета, фрагментарность, понимание, интерпретация, девиантная речевая единица, психолингвистика, нейролингвистика, интернет-лингвистика.

NEWS INTERNET COMMUNICATION FRAGMENTATION AS A FACTOR THAT COMPLICATES UNDERSTANDING

Nataliia V. Akimova

Ph.D. in Philology, Associate Professor of the Department of Social Work,
Kirovohrad Institute of State and Municipal Administration
of the Classic Private University,
73 Kolhoznaya Str., Kirovohrad, Ukraine, 25000
natasha-shadow@rambler.ru

ABSTRACT. *The paper presents the research of the fragmentation specifics in news online communication process, its impact on readers' speech and thinking style. The following methods were used: analysis and synthesis; generalization; descriptive method, linguacultural and conceptual analysis, modeling, method of semantic and pragmatic interpretations, contextual observation and comparative analysis. There is the definition of fragmentation and examples from the most popular news sites on Ukrnet (Korrespondent.net) and Runet (RosBusinessConsulting). Fragmentation is defined as spreading of fragmentary texts. Completely different information is mechanically combined in a particular announcement; it is united by only implicit author's concept provoking associations, markers and connotations. Also, the article analyzes how this feature complicates understanding news texts, what psychological and neurolinguistic difficulties it causes, what psycholinguistic mechanisms are involved in the understanding process of these news announcements. The understanding process of fragmentation is modeled on the example of three news announcements that are analyzed in the article. Fragmentation violates traditional communicative code and sets manipulations of reader's consciousness, structuring and substitution of values. The user unknowingly pays attention to such texts, spontaneously remembers them and then he uses them as a cliché or a model in his speech. In its turn, change of verbal behavior changes thinking and understanding of reality. The research is carried out in the context of the theory of deviant speech units, the achievements of modern linguistics, including Internet linguistics, cognitive science, psychology and neuroscience.*

Keywords: *online news, online communication, internet language, fragmentation, understanding, interpretation, deviant speech unit, psycholinguistics, neurolinguistics, Internet linguistics.*

Подано до редакції 19.07.2016;

Рецензовано 25.07.2016;

Прийнято до руку 26.07.2016